

MAZÁN TŰL

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
Egy évre ..... 16 k.
Félévre ..... 8 k.
Helyben házhoz hordva.
Egy évre ..... 20 k.
Félévre ..... 10 k.
Védőpostán szállítva.
Egy évre ..... 24 k.
Félévre ..... 12 k.
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 6.

A szerkesztőség kéziratok visszam-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetők és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XII. évfolyam 290. szám.

Nagyvárad

Szerda, 1916 december 20.

Oláhországban ezer fogoly és sok jármű a zsákmány.

Keleti harctér. Budapest, dec. 19. (Hivatalos.) Mackensen vezértábornagy hadserege. Északoláhországban a helyzet általánosságban változatlan. A két utóbbi nap alatt körülbelül 1000 foglyot szállítottunk be és sok járművet zsákmányoltunk.

József főherceg vezérezredes hadseregharcvonalala. A Mesti-Kanesti szakaszon két erős tüzérségi előkészítés után megindult ellenséges gyalogsági támadás védőtüzünkben összeomlott.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregharcvonalala. Az ellenség tüzérségi tevékenysége helyenként fokozódott.

Olasz és délkeleti harctér. A helyzet változatlan. Höfer.

Venizelosz — hazaáruló.

Budapest, december 19. (Saját tudósítónktól.) Londonból érkezett tudósítás szerint a Daily Chronicle jelenti: Hazaárulással vádolva Athénben háromezer Venizellistát letartóztattak.

Athénből jelenti a Reuter: A kormány Venizelosz ellen, mint hazaáruló ellen elfogatási parancsot adott ki.

Briand francia miniszterelnök bukása?

Budapest, december 19. (Saját tudósítónktól.) A genfi Journal szerint Briand a szenátus holnapi ülésén mint miniszterelnök megbukik.

Beszarábia — hadizóna.

Budapest, december 19. (Saját tudósítónktól.) Pétervárról jelentik: Az olasz-román haderők Reninél megkísérlik felvenni az ellenséggel a mérközést s megállítani előnyomulását. Beszarábiát s a Feketetenger partvidékét hadizónának nyilvánították.

Sonnino a békajavaslatokról.

Budapest, december 19. (Saját tudósítónktól.) Zürichből jelentik: Az orosz kamarában Sonnino kifejtette, hogy a kormány nem kapott olyan javaslatokat, amelyek a béketárgyalások alapjául szolgálhatnának. A jegyzéken kívül semmiféle közlést nem kaptak. Az antant válaszárol közléseket nem tehet, amíg a válasz nincsen megállapítva. Mindnyájan kívánják a békét, amelynek állandónak, igazságosnak kell lenni. A nemzetiségi elv, az emberiség és kultura jogainak tiszteletbentartását kell biztosítani.

Tizenhétéves olasz katonák.

Budapest, december 19. (Saját tudósítónktól.) Luganóból jelentik: Az 1898-as évfolyambeli sorozás január 1-én kezdődik. A besorozottakat azonnal behívják. 1896-os évfolyambeli alkalmatlanokat újra sorozzák.

Nyugaton élénkül a harc.

Berlin, december 19. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér.

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy hadserege. A Somme mindkét partján az ágyú és aknavető tüzelés átmenetileg élénkebb lett.

Reimsből északnyugatra és északra visszabúztunk francia osztagokat, a melyek erős tüzérségi előkészítés után árkaik ellen előre nyomultak.

A német trónörökös hadserege. A Maas keleti partján a tüzérségi harc délután fokozódott. A franciák megtámadták a Fosses erdőt. Az állásaink előtt fekvő Chambrette major közelharc után kezünkön maradt. A támadási harc vonal minden más helyén visszavertük őket.

Az alsó Dunához közeledünk.

Keleti harctér.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadserege. A Narocától délre s a Tarnopol—Zloczvi vasút vonalától délre a tüzérségi tevékenység időnkint fokozódott.

József főherceg vezérezredes hadserege. A Kutyn—Dommoteken az Erdős-Kárpátokban orosz járőröket, a Valeputnai országut mentén pedig egy orosz zászlóalj támadásait vertük vissza.

Mackensen vezértábornagy hadserege. Az utóbbi napok harciban több mint 1000 orosz és román szállítottunk be. Sok járművet, legnagyobb részt élelmiszerekkel megrakva, zsákmányoltunk. Északdobrudzsában az ellenség két kiépített állásban keresztül folytatja visszavonulását észak felé. Hadseregünk az alsó Duna felé nyomul előre.

Macedóniai front.

A Struma mentén járőrvállalkozások voltak, amelyek a bolgár és oszmán csapatok sikerével végeztek.

Ludendorff, első főszállás-mester.

A megyei munkapárt értekezlete.

Pallay Lajos üdvözlő beszéde az uralkodó-párról.

A vármegye nemzeti munkapártja tegnap délután értekezletet tartott, amelyen számosan jelentek meg.

Szádlender Károly vette át a korelnökséget. Ezután felemelkedett

Pallay Lajos alelnök, s a következő, történelmi levegőjű, mély és őszinte meggyőződéstől diktált, éregetű beszédet mondotta:

A megyei munkapárt hódolata.

Minden legalis hatalom, amit a magyar államban gyakorolnak, a magyar állam szuverenitásából ered és ebből ágazik ki. Ennek a szuverén hatalomnak a törvényekben gyökerező gyakorlása és ennek a szimbóluma a magyar koronában van megtestesülve.

Az öröklés törvénye mellett teteles törvényünk állapítja azt meg, hogy az öröklött királyi hatalom csak akkor lehet teljes, ha a magyar nemzet a törvény rendeltése szerint az új királyt a Szent István koronájával, mint a legfőbb hatalom szimbólumával megkoronázza. Mert a koronázás nélkül még a királyi jogok egy része is csak bizonyos ideig, a királyi jogok egy másik része pedig egyáltalán nem gyakorolható. Kétségtelen tehát, hogy a magyar nemzet előtt mind szent maga a magyar korona és milyen szent a magyar király felkent személye.

Nincs nemzet, nincs állam, nincs nép a világon, amelyik annyira ragaszkodik az ő alkotmányához, mint a magyar, mert hosszú, keserves századokon át érezte mit jelent az, jogai és alkotmánya gyakorlása nélkül élni és jogai, alkotmánya visszaszerzéséért fegyvert ragadva a küzdelemben elvérezni. Így vált vérévé a magyar embernek, hogy csak úgy lehet boldog és csak úgy lehet szabad, ha alkotmánya birtokában, alkotmányos jogainak a gyakorlatában felkent és megkoronázott királyával ő is részt vehet a kormányzásban.

Tisztelt Értekezlet! Nem kívánás az, de mély meggyőződésem, hogy a föld kerék ségén nincs egyetlen egy nemzet sem, aki annyira királyszereplő és hazaszereplő lenne, mint a magyar. És ez onnan ered, amikor a magyarok első tejedelmüket megválasztották, amikor a fejedelmekkel a szerződést készszozással kötötték és vérrel pecsételték meg, már ott volt az a szabadelvű kikötés, hogy a magyar nemzet a kormányzásban jövőre is befolyjon és résztvegyen. Ezt a kikötést megerősítette a pusztaszeri országgyűlés, ennek a jognak biztosítása volt II. Endrének az aranybullája. Ebben az aranybullában, nem olyan általánosságban, mint most, hanem a határozottan szerzett érdemek elismerésül azok, akik nemességet nyertek, birtok befolyással a kormányzásban. Sőt ezeknek még az a különös joguk is megvolt, hogyha alkotmányukat a király megsértésé, ennek védelmében büntetlenül fegyvert is ragadhatsanak.

Azok a nagykirályok, akiket a Gondviselés a magyar nemzetnek adott és akiknek bölcsessége előrelátása, népének szeretete lehetővé tette, hogy a magyar nemzet több, mint ezer év után is ugyanazt a földet mondja a magának, egy olyan érzést vált ki minden magyar ember szívében, hogy hálás szeretettel vegye körül annak a királynak a személyét, akit a magyar alkotmány a legfőbb hatalom jelvényével és jogaival ruház fel. Nem pusztán a fénynek vonzása ez, ez a megértés, ez az egymásra utalás érzete, mert megéri és megéri a magyar ember, hogy királyával egyetértve

rel minden jó, a királyával egyetértésben pedig minden szecvedés várakozik.

Ne csodálkozzon senki azon, hogy a magyar ember mindig rajongó szeretettel vette körül a koronás király személyét és ez odáig fokozódott, hogy a király személyét mindig együtt említi a hazájával. Mert ezt a két fogalmat a magyar ember az ő lelki világában sohasem választja el egymástól, hanem az a két fogalom szorosan csak egymást kiegészíti. Ez az érzés csak fokozva lett azzal, amikor elhunyt királyunk egy hosszú, áldásos uralkodás alatt, a népével egybeforrva, az új, a modern Magyarországot megalkotta és amikor most egy olyan királyt koronázunk meg, aki már eddig is biztos zálogát adta, hogy azt az esküt, amit a magyar alkotmány és a magyar törvények tiszteletbentartása tekintetében a koronázáskor letesz és amit a hitlevél, mint egy maradandó dokumentum biztosít, nemcsak írott malaszt marad, hanem vérévé vált meggyőződéséből örökre megtartani is fog.

Tisztelt Uraim! Beszédem nem zárhatom be anélkül, hogy szívemből ne üdvözlöjem a mi Nagyasszonyukat, a mi Felséges Királynénkat. Nem kell bizonyítani, hogy mind érzelmeket fakaszt ki minden magyar ember szívében, ha a boldogemlékü Erzsébet királynéknak emlékezünk. Akinek a hagyományát teljesítjük akkor, ha azt a rajongó szeretettel, amellyel ő körülveztük, átvisszük Magyarországra élő királynéjára, akinek ha szívvelszérhetünk és ő magától beuntunket, maradandóbban, mint a szikla, erősebben mint az érc, az ő szeretete a megértés és együttérzés láncát fogja képezni a király és a nemzet között.

Üdvözljük Felséges Királynékat és Nagyasszonyukat, Felséges Királynékat!

Az értekezlet a beszédet nagy lelkesedéssel és elismeréssel fogadta.

Ezután Pallay Lajos referált a mai megyei közgyűlés tárgyairól.

A megüresedett főszolgabírói állásra jelölték:

Poynár Ernőt és Darabanth Endrét

az így megüresedő szolgabírói állásra:

Varga Ákost, Szunyogh Sándort és Fráter Jenőt

a 3. aljegyzői állásra:

Pallay Bélát Szunyogh Sándort és Fráter Jenőt,

az árvaszéki fogalmazói állásra pedig:

Fráter Jenőt.

A munkapárt tagjai bármelyik jelöltre szavazhatnak, mert mindenkik jelölt tagja a pártnak.

A bizottságokba azokat jelölték, akik eddig tagjai voltak a bizottságoknak.

Karácsonyi cukorka csokoládé és díszek előadása megkezdődött Aszód Mihály üzlétében. Főüzlet Kossuth utca Sas palota. Fiók: Csokoládé Király Rákóczi-ut. Karácsony estére Pezsgők, Borok herceg Windischgrätz tokai pincéből. Andrási Arad, Domay Arad és Paluvai Pozsony mind nemes fajú borok. Friss déligyümölcs, dió, malagaszőlő, krach mandula gardinetek. Azonkívül gyermekeknek kész bájos karácsonyfa, ezer és ezer féle játékok cukorkával töltve. Friss szaloncukorka, összes létező likörök, szilvórium, rum, seprő és törkölypálinkák Finom valódi konyak. Zamatos teák és kiváló finom Aszódi 8 féle zamata porköltkávák készen darálva. Kugler Gerbesud bonbonok főraktára Főüzlet telefon 635. Fiókülzet telefon 610.

Hogy gyógyítják a béna katonákat?

Látogatás a 32-es honvédek orthopédiai intézetében. — Dr. Parády ezredorvos előadása.

A „Szalontai Lapok“ írja:

A 32-es honvédek orthopédiai intézete talált otthon a nagyszalontai Árvaház helyiségében és itt folyik a nagy küzdelem Parády Ferenc honvédezredorvos vezetése mellett a bénaság ellen.

A gyógyításnál az első lépés az, hogy felpuhítják a megmerevedett izmokat a béna részben. Ezt forró légfürdő által érik el. Ez a passzív kezelés, amellyel némi életképességet adnak, most következik az aktív kezelés, amellyel a beteg testrészt mozgathatósságát adják vissza.

A különböző sérülések szerint különböző gépek és berendezések vannak arra. Igen gyakori volt például a háborúban a lábakra sérülés. Ezek a betegek egy kerék segítségével gyakorolják a láb mozgásait, fel-emelését stb.

Gyakori a lábidegsérülés is. Az ilyen betegek egy kengyelbe teszik a lábukat, egy kengyel egy zsinóron függ, amely által ideg oda mozgatható s a láb mozgását elősegíti. Ugyancsak a merevség ellen való egy ingakészülék is. A térdizületek erősítésére egy liftszerkezetet látnak. A liftet a lábbal fel és lefelé lehet tolni.

A kéz elevenítésének visszaadására több tárgy van.

Például puha gummilabda, ezt össze kell nyomni a betegnek. Ha ez már megy, akkor egy tömöttebb labdát adnak a kezébe, amelynek összenyomása nagyobb erőt igényel.

Később különböző játékok, például kötéltánc, kerülnek sorra. Hogy a katona kedvét fokozzák, jutalmat adnak neki, ha a játékokban több eredményt mutat fel, mint a többi; vagy szabadságot. A szabadság perze a legőhajtottabb jutalom.

Igen érdekes a járó iskola is. Kis lécek vannak egymástól fél és egy lépésnyi távolságba fektetve, ezeket a léceket át kell lépni, vagy fel kell dönteni. Nagyon sokan vannak olyanok, akiket újra meg kell tanítani járni. Mennyi biztatásra és batorításra van szükség, amíg a szegény katona először elindul, segítség nélkül, hogy állapjen ezeken a léceken.

A statisztika illusztrálja a legjobban, hogy ezen mechanizmusok útján mit produkált Parády ezredorvos.

Idő: 1916 május 15 től — november 15 ig ápoltak ez intézményben 2980 béna katonát. Ebből front szolgálatra újra alkalmas lett 71 százalék, kórházba vagy a rokkantügyi hivatalba utaltatott 5 százalék, egészségügyi szolgálatra küldött 7 százalék, teljesen munkaképtelen maradt három százalék.

Ezek az eredmények mindenesetre szövegben beszélnék a legkezelebb kommentárról is.

VÁSZONÜZLET

Beöthy Ödön-u. 1. sz.

Bejárat a kapu alatt.

Helyi és vidéki telefonszám 1163.

* **Köhögés**, hurut, rekedtség és elnyálkásodás ellen gyors és biztos hatású szer a Farkas féle **hurut szelétke**. Ára 1 kor. Kapható Farkas István „Apoló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B. Tejkonzerv is kapható.

A nádorhelyettesi vita a Házban.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, nov. 19.

A képviselőház mai ülésén folytatták a vitát.

Kállay Utul, alkotmánypárti képviselő kijelenti, hogy az ellenzékre nézve erkölcsi lehetetlenség, hogy nádorhelyettesül Tiszát válassza meg.

Gróf Batthyány Tivadar szerint az ő pártja a koronázásig el akart tekinteni a pártpolitikától, hogy a nemzet egységét demonstrálja, azonban a Tisza nádorhelyettesi jelölése ezen szándékukat meghiúsította, mert a miniszterelnök jelölése József főherceggel szemben kihívás.

Nemes Zsigmond közbejött: Ne sajátítsák ki a főherceget! . . .

Az ellenzék óriási zajban tör ki!

Batthyány azután ráru'at arra, hogy a főherceget a nép bálványozza, a katonák fenséges atyjuknak nevezik; ha Tisza érdekre hivatkoznak, rá kell mutatni az erdélyi betörésre, a többségre hivatkozáskor pedig arra, hogy a többséget választási visszaélésekkel hozták össze.

Németh Károly beszéde.

Németh Károly: A történelem meg fogja állapítani, hogy a parlamentet hasznos munkára hívták össze, amit az ellenzék meghiúsított. Azt is meg fogja állapítani, hogy a koronázás körüli harcban a parlament színvonala mélyre lesüllyedt. Sajnálatos, hogy a vitába behurcolták azt a nevet, amely iránt az egész nemzet a legnagyobb szeretettel viseltetik. Akit a képviselőház és főrendiház megválaszt, az a nemzet választottja. Igaz, hogy Deák Ferenc mondta, amit idéznek, de már akkor is többség kvalifikálta Andrássyt a szerepre, csak hogy akkor a kisebbség másképp viselkedett. Ha Tisza ellen ma a védeőjavaslatnál való elnöki működését hozzák fel, arra meg kell jegyezni, hogy akkor már mindenfenn veszes felhők torryosultak felénk. Az események őt igazolták. Aki történt, az az események logikájának determinált következménye volt. Mi érdemül tudjuk be Tiszának, hogy a parlamentet e betegség-től megmentette. Tiszánál jobban senki a magyar nemzeti érdeket nem képviselte a külföld előtt és ide bent egyaránt. Ezért adjuk reá szavazatunkat (Zajos éljenzés, taps a jobboldalon.)

Az ellenzék többször zajongva félbeszakítja.

Justh János tiltakozik az ellen, hogy Tiszának tulajdonítsák a magyar határok megvédését, a népfelkelők védelmeztek meg azokat.

Nemes Zsigmond hangoztatja, hogy az ellenzék nagyon átlátszó taktikával dolgozott, mikor a főherceg nevét belevonta a vitába, ami helytelen és meg nem engedhető.

Apponyi Albert tiltakozik a taktikázás vádjá ellen. József főherceget azért jelölték, mivel az egész nép osztatlan szeretete övezi.

Rakovszky István szerénytelennek

mondja Tiszát, hogy jelöltségét a főherceggel szemben, aki a harotéren szerzett érdemeket s kiérdemelte a szeretetet, fenntartja és kleroszakolja, holott nem lehet a nemzet képviselője, aki palotaőrökkel kidobatta a képviselőket.

Nagy zaj tör ki. Az elnök, mivel az idő letelt felfüggeszti az ülést délutánig.

Délután Simontsics Elemér elnököl.

Szmrecsányi György Tisza ellen beszél.

Kifogásolja, hogy a koronázás előkészületeinél a képviselőket mellőzik.

Balogh Jenő miniszter kijelenti, hogy az előkészítő bizottságban képviselők is vannak, a képviselőház és főrendiház elnöksége közösen intézkednek.

A vitát bezárják. A holnapi ülésen megválasztják a nádorhelyetteset, a bizottságokat, azután interpellációk lesznek.

Ülés vége öt órakor.

Lloyd-George válasza békejavaslatunkra.

Választ kapunk.

Budapest, december 19. (Saját tudósítónktól.) Londonból jelenti a Reuter: Az alsóház Lloyd-George beszédét legnagyobb érdeklődéssel várta. A Ház zsufolásig megtelt. A miniszterelnököl, amikor szólásra emelkedett, zajosan üdvözölték. Ezeket mondotta:

— *Válaszunkat a német javaslatokra szövetségeseinkkel való teljes egyértelműséggel fogjuk megadni. Mindenki, aki a háborút könnyelműen meghosszabbítani akarja, ezért a bűnéért magára hárítaná a felelősséget; de mindenki, aki a harcot feladná, anélkül, hogy a célt elértük volna, személyesen volna felelős ezért a bűnért. A kancellár javaslatainak elfogadása azt jelentené, hogy fejünket hurokba tennők. Elégtétel nélkül a béke lehetetlen!*

Babadagha bevonultunk.

Budapest, december 19. (Saját tudósítónktól.) Szófiából hivatalosan jelentik: Dobrudzsában elértük Babadagh—Ostrova vonalat, Babadagha bevonultunk. Az oroszok visszavonulásukban a falvakat felgyújtják. Kelet-Olahországban folytatjuk az előrenyomulást. Calmatujulen átkeltünk. Berlinből Wolff jelentés: Este egyik frontról sem jelentenek különösebb eseményt.

Diplomáciai tárgyalás lesz.

Budapest, december 19. (Saját tudósítónktól.) A Neue Züricher Zeitung berni levelezője beavatott forrásból közli, hogy az entente-nak a békejegyzékre adandó elutasító válasza olyan lesz hogy megengedi a további diplomáciai tárgyalásokat.

Nincs elég municiója az antantnak.

Budapest, december 19. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: A francia kamarában Humbert szenátor interpellációt készít elő a négyesszövetség elégtelen hadikészletei miatt. Humbert azt állítja, hogy ebben a tekintetben nagy mulasztások terhelik a négyesszövetség hadvezetőségeit és hogy ez volt az oka elsősorban az összes eddigi katasztrófáknak. Ezért bukott meg Brussilov offenzívája, a szaloniki expedíció és ezért kellett Romániát is feladni. A sommei csata eredménytelenségét is a lőszerhiány idézte elő.

Carp Péter Bukarestben.

Budapest, december 19. (Saját tudósítónktól.) Egy magyar haditudósító látogatást tett Bukarestben Carp Péternél, aki elmondta, hogy falun tartózkodott s három hete költözött Bukarestbe.

Politikai kérdésekről nem akart nyilatkozni. Jelen volt egy másik ismert román politikus, aki a tudósító kérdéseire elmondotta, hogy a döntő koronatanácson Carp figyelmeztette a királyt, hogy koronájával játszik s megmagyarázta, hogy Oroszország győzelme nagy veszedelem Romániára. Ezért hadja érdekében Oroszország vereségét kívánta.

Rádl Ödön súlyos beteg.

Jobboldali szélütés érte.

Városszerzte őszinte mély részvétet keltett tegnap a hír, hogy városunk egyik legkiválóbb, köztisztviselőnek örvendő előkelő alakja: Rádl Ödön kir. tanácsos, hirtelen súlyosan megbetegedett.

Rádl Ödön, mint a Gazdasági és Iparbank igazgatósági elnöke, naponként rendszeresen fellátogatott a pénzügyintézetbe. Tegnap délelőtt 11 óra tájban szintén felment a bankba. Anélkül, hogy valami rosszul érzett volna, élénken beszélgetett az előfordult ügyekről Ternyei Antal vezérigazgatóval s az intézet tisztviselőivel.

Déli 12 óra után, mikor éppen távozni készült, hirtelen rosszul érezte magát, s önkülvéleti állapotba esett.

A gyorsan előhívott orvos jobboldali szélhűdést konstataált.

Azonnal lakására szállították, ahol a szerető hitvese és háziorvosa, dr Révész Vilmos gondos ápolásban részesítették.

Gálffy Sándor főreáliskolai hittanár, aki éppen a Széchényi téren igyekezett hazaszállítani a szomorú esetről, azonnal a súlyos beteg ágyához sietett, akit feloldozott s ellátta az utolsó kenettel. Később a lesújtó hír vétele után Imrik S. Zoltán tb. kanonok, esperes-plébános szintén megjelent a közszerepben álló kiváló férfiú betegágyánál.

Dr Révész Vilmos orvos a délután folyamán több ízben megvizsgálta a beteget, akinek állapota rendkívül súlyos, bár nem reménytelen. Reméli, hogy a gondos ápolás folytán a szervezet legyőzi a súlyos betegséget s városunk ezen értékes egyéniségének életét sikerül megmenteni.

Rádl Ödön súlyos betegségének híre csakhamar elterjedt a városban s a legelőkelőbb helyekről részvéttel és aggodalommal tudakozódtak a beteg állapota felől.

Az erdélyi menekültekért.

A „Gyűjtő bizottság” jelentése.

Az erdélyi menekülteket segélyező bizottság „Gyűjtő bizottsága” elnökei, dr Gyémánt Jenő és Pásztor Ferenc működésükről most tették meg végleges jelentésüket dr Cziffra Kálmán főispánnak.

A jelentés szerint a bizottsági tagok ide menekült erdélyi testvéreink részére 43 gyűjtőívven 9140 koronát gyűjtöttek a következő tételekben:

Dr Adorján Ármán 50, dr Bolkis Viktor 91, Czillér Imre 87, dr Demetrovics Elek 390, Diamandi József 429, dr Erlér Mór 272, Fényes Maró 440, Friedlander Ernő 170, Flögmann Ármán 150, Farkas István 130, dr Fráter Imre 60, Orosz Géza 357, Huszár Bertalan 301, Jónás Andor 294, Kereszty Kornél 1000, Kelen Béla 570, Kepes Miklós 250, dr Gyémánt Jenő 325, Keszthelyi Zoltán 265, ifj. Moskovits Mór 240, May Sándor 113, Moskovits Miksa bankigazgató 60, Moskovits Izidor 206, Markovits József 30, Németh István 208, dr Popper Akos 200, Pásztor Ferenc 500, Rosenberg Izsó 330, Ringelhann Lajos 300, Sas Ede 375, Szóke Sándor 250, Sártory Endre 121, dr Thury Endre 150, Ternyei Ármán 200, Weiszberger Lajos 110, dr Zigre Miklós 113 K.

Ezen összesen kívül a főispáni hivatalba, ahol dr Sass Elemér főispáni titkár a

legbuzgóbb munkálkodást fejtette ki, közvetlenül 41823 korona és a polgármesteri hivatalba 28082 korona folyt be s így társadalmunk közel 80 000 koronát adott össze néhány hét alatt a nemes célra. Ezenkívül a kormány egy jelentékeny és az „Esi” című lap 25 000 koronával járult hozzá, hogy a Nagyváradon keresztülfutó vagy itt letelepült erdélyi menekültek minden irányban megfelelő segélyben részesülhessenek.

A gyűjtéseken kívül az erdélyi menekültek „Segélyző Bizottsága” dr Cziffra Kálmán főispán és Baróthy Pál h. főgyógyász vezetése mellett a legteljesebben működött közre a menekültek elszállásolása és ellátása körül. Ebben a munkában a nagyváradai női kar különösen fáradságtalanul vette ki a részét, aminek a fölvetésére az időközben otthonukba visszatért menekültek ugyancsak nap-nap után küldik az egyes bizottsági tagoknak hálálkodó és elismerő leveleiket.

Ezen hálálkodó levelekből nagy rész illeti a „Jobbkéz” egyesület minden nemes mozzalomban résztvevő hölgyeit, akik most is éjjel nappal felváltva jelen voltak a menekült vonatok érkezésénél s az érkezőket állandóan meleg étellel látták el.

A köztisztviselők háborus helyzetének rendezése.

Ki az, aki ne látná a köztisztviselők szánalmas vergődését és kegyetlenségét a megélhetés után. Ez a jobb sorsra érdemes testület bár kezében tartotta mindenkori a szellemi kincseket, de egyébbel aztán nem igen rendelkezett; úgy élt a háború előtt is, mint a Toldi Mihály lova.

A köztisztviselőkről általában és kizárólag az államnak kellene gondoskodni. Ez a gondoskodás azonban soha sem terjedt addig, ahol a megélhetés kezdődik. Jól tudjuk, hogy a háború sok és súlyos megpróbáltatást rótt mindenkire, de ezeken jó részet mégis a köztisztviselőknak kellett vállalni. A nehéz, megerőltető, idegölő lázas munka még a javakorbéli emberek szervezetét is kemény próbára tette, jórészt pedig teljesen felőrölte. A háborus nélkülözéseket egyik társadalmi szervezet sem érezte oly intenzíven, mint a köztisztviselői kar. A segítségnek eddig alkalmazott módja pedig nem vált be, mert a folytonos árnyéklás a nyújtott segély összegét sokszorosan meghaladta s így a köztisztviselők emberi módon való megélhetése problematikusá vált. Ez a szomorú és vigasztalan állapot adta kezébe a bírónak a kaptafát.

De nem különb a helyzet a köztisztviselők egyéb státusaiban sem. Olvastunk egy kis kommunikát, amit a budapesti VII. kerületi István-utói főgimnázium igazgatója dr Timár Pál adott közre az általa szerkesztett 1915-1916 tanévi értesítőben. Néhány sor az egész s azért itt szóról-szóra közöljük, mint nagyfotosszerű háborus dokumentumot:

„A háború hatása alatt megövekedett a tanulók létszáma, főleg az első osztályban olyan társadalmi osztályokból, amelyek előbb anyagiak híján nem járathatták gyermekeiket gimnáziumba. E szülők az igazgató előtt, mikor már előrehaladottabb koru 5-6 elemi iskolai osztályt végzett fiukat bairatták, elmondották, hogy jövedelmük gyarapodása miatt bírják most már a tanulót iskoláztatni. Viszont a tisztviselők gyermekeinek száma az iskolában megfogyatkozott stb.”

Tehát nemcsak a köztisztviselő maga, hanem a családja, a gyermekei is kénytelenek belekóstolni a háború sötétlen levegőjébe. Megfontolja és lehetetlenné teszi a háború a köztisztviselő gyermeke számára az iskolát — a tovább tanulást. Így indul

el utjára a háború első szele, hogy elsőporje helyéről a középosztályt.

Erről a halálra ítelt nemzetfenntartó osztályról írja egyik szociálpolitikusunk a következőket:

„A háború — bármily ellenmondásnak látszassék is — megszüldította az összes közgazdasági tényezőket — mezőgazdaság, ipar és kereskedelem — anyagi helyzetét, pszichológiailag is most lesz itt az időpont ezeknek a kérdéseknek megoldására, melyeknél az anyagi megterhelhetőség az állam szempontjából csak kisebb szerepet fog játszani, minthogy a szociális biztosítás terhei csaknem teljességükben magát az érdekeltiséget illetik.

Nem úgy egy másik nagy szociális feladat megoldásánál, melynek sürgős rendezését az állam legmagasabb erkölcsi érdekei követelik, melynek terhei azonban kizárólag az államra hárulnak: a köztisztviselői kérdésnél. Ezt a kérdést előtérbe toltta a rettenetes drágaság, melynek súlyát első sorban a fix fizetésűek érzik. Megoldásának szükségét enélkül is fennállott volna, mert a hazai köztisztviselői kar az idők folyamán lehetetlen helyzetbe jutott, melynek káros következményei végérvényűen az államra és polgáraitra hárulnak. Az elviselhetetlen drágaság csak siettetette a megoldás szükséges voltát, csak elodáztatatlanná tette. Ez természetesen is.

A jövedelem köztisztviselőinknél az utolsó években nem változott sőt helyzetük már a háború előtt megindult árnyéklásnak és a lakberek állandó emelkedése folytán még romlott is. A háború második évétől kezdve részestültek ugyan átlagosan 30 százalékos javadalomemelésben, de mennyivel emelkedett ezzel szemben kivétel nélkül minden élelmiszer ára! Nem szükséges itt számokkal operálni, köztudomású, hogy 100 százalékos élelmiszer emelkedés, mint alsó határ a rikátságok közé tartozik és még 300 százalékos emelkedés sem képezi a felső határt. Rubázi és egyéb nélkülözhetetlen szükségleti cikkainkkal ugyanígy van, sőt még rosszabbul. Elképzelhetetlen, hogy köztisztviselőink ily körülmények között miképpen tudnak megállni és nincs az elismerésnek az a foka, mely elég magas volna azzal szemben, ami ezt a társadalmi osztályt nélkülözéseinek türelmes elviseléséért és emellett kötelességeinek teljesítéséért megilleti. Csakhogy ez nem állapot. A túlterhelés bizonyos fokát elbírja minden statisztikai számítás. Azon fokon túl azonban megszűnik az ellenállóképesség és előáll a büntetőjog esete, amely annál súlyosabb elbírálás alá esik, mennél öntudatosabb volt a túlterhelés.

A köztisztviselő kérdésének megoldása azonban nemcsak erkölcsi és szociális érdek, hanem gazdasági érdek is. Onérzetes, kötelességtudó tisztviselői karon fordulnak meg jórészt az ország gazdasági érdekei. Annyi hasznát nem hajthat a hivatása magaslatán álló tisztviselői kar, amennyi kárt egy közömbös vagy éppen önfeláldott testület okozhat.

A jövedelmű nagy és nehéz feladata leendő, megoldani első sorban a tisztviselők élelmiszerének és lakásának kérdését, mert e kettő fordul meg helyzetbe. Az a megterhelés, mely a közigazgatás gyökeres reformjával elérhető, fokozatosan igen tekintélyes összegre emelkedhetik ez, parazse komoly reformot tételez fel, nem lesz elégséges a tisztviselői kar jobb javadalmezésére. Az élelmiszer és a lakás olcsóbbá tételében, a vidéki tisztviselőknél ezenkívül még a gyermekek nevelésének megkönnyítésében kell a további megoldást keresni. Meg kell találni a módját annak, hogy az állam, mint termelő minden közvetítés kizárásával lássa el a köztisztviselő nagy zömét mindazon fontosabb élelmi és háztartási szükségleti cikkakkal, melyek termelési körébe vonható, törvényes lakbéré fejében pedig megfelelő lakást adjon tisztviselőjének. Oly nagy erkölcsi érdekek fűződnek a köz-

színtviselek helyzetének rendezéséhez, hogy ezekkel szemben háttérbe kell szorulnia minden más érdekeknek és szempontoknak.
Szűcs Győző.

Dienzl—Kresz hangverseny.

Ma este fél 9 órakor tartják meg a kiváló művészek a Vörös Kereszt Egylet javára művészi szempontból is előkelő program keretében hangversenyüket. A magas nivóju számokból álló előadás a Katholikus Kör Szent László termében fog lezajlani, amint előrelátható, igen nagy közönség előtt.

A neves szereplők mindegyike tudatában van annak, hogy a nagyváradi közönség első helyen áll a műértés és zenetudás tekintetében és bizonyára ehhez mértén tudásuk legjobbját viszik a közönség színe elé.

A téli idény ezen első nagyszabású művészi eseménye elő sok várakozással és nagy érdeklődéssel néz a közönség, de bizton tudjuk, hogy igényei ezúttal is, mint mindig, amikor a Vörös-Kereszt rendezel ünnepségeit, a legnagyobb mértékben kielégítést nyernek.

A rendezőség minden igyekezete most is arra irányul, hogy az est emléke soká feledhetetlen legyen a közönség előtt, — amennyiben a mű élvezeten kívül, frissítőkről, teátról és süteményeknek felszolgáltatásáról Novomeszky Imre úján gondoskodik és aki ezúttal is előzőeken fogja ellátni a kivánalmakat.

Jegyek ma délután 5 óráig még kaphatók úgy a Hegedűs hírelpirodában, mint a Katholikus Kör háznagyánál, este 7 órától kezdve pedig a Katholikus Körben felállított pénztárnál.

Fém tárgyak beszolgáltatása.

Honvédelemügyi m. kir. miniszter körrendelete alapján a rendőri hatóság tudatja Nagyvárad város közönségével, miszerint a hadi célokra igénybevett fém tárgyaknak utólagos beszolgáltatása elrendeltetett. Felhívja a hatóság ez okból mindazon beszolgáltatásra kötelezettakat,

1. akik a fémátvételi bizottságtól igénybevett fém tárgyak utólagos beszolgáltatására haladékokat kaptak,

2. akiknél a fémellenőrző bizottság a beszolgáltatási kötelezettség teljesítésének ellenőrzése közben beszolgáltatandó fém tárgyat talált, illetve, akiket az ellenőrző bizottság igénybevett fém tárgyaitak utólagos beszolgáltatására utasított,

3. akik azokból, hogy halasztást kaptak volna, bármely oknál fogva az igénybevett fém tárgyaikat nem szolgáltatották be, hogy a birtokukban levő, hadi célokra igénybevett és beszolgáltatni rendelt fém tárgyaikat folyó hó 28, 29 és 30 ik napján d. e. 9-12 ig, d. u. 3-5 óráig váróház, Alagsor 1. számú helyiségében az ezen napokon működésben levő fémátvételi bizottságnak a korábban megállapított tértízesek ellenében feltétlenül szolgáltatassák be.

A részletes tájékoztatást nyújtó rendelet, amelyben a beszolgáltatandó tárgyak felvételére sorolva részletesen, a rendőrségnél megtekinthető.

Tudomására adja a hatóság ezúttal a város közönségének, hogy azon beszolgáltatásra kötelezettek, akik fém tárgyaikat a kellő időben, illetve ezideig be nem szolgáltatották, mulasztást követtek ugyan el, mindazonáltal azokra vonatkozólag, akik fém tárgyaikat most utólagosan önként átadják az átvételrel megbízott bizottságnak, honvédelemügyi m. kir. miniszter ur a kihágási eljárás meg-

indításától ezúttal eltekint, azaz ha beszolgáltatási kötelezettségüknek most utólagosan eleget tesznek, korábbi mulasztásukért büntetve nem lesznek.

Aki azonban a felhívásban foglaltaknak eleget nem tesz, illetve, aki a hadi célokra igénybevett fém tárgyaikat ezúttal is eltitkolja, be nem szolgáltatja a rendelkezéseknek most sem tesz eleget, evagy azokat megszegi, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914. évi L. t.-c. 27. § a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fog büntettetni.

Az eljárás a vétők ellen feltétlenül és a legszigorubbán meg lesz indítva.

HIREK

A KATH. NÉPSZÖVETSÉG mai karácsonyi ünnepélye

Iránt páratlan érdeklődés van az egész városban. Az egész műsor rendkívül szerencsés kézzel van egybeállítva, a karácsonyi hangulatának megfelelően. A hátfői jelmezes főpróbán résztvevők városszerte szétvittek a pásztorjáték szépségének hírt s már ez egymagában is biztosítaná a teljes sikert. De még ehhez járul, hogy Polgár Mariska a Szűz Mária-színház kitűnő művésze Szabolcska egyik legszebb versével szerepel a műsoron, az ünnepi beszédet pedig az országos híri szónok, Pálffy Béla fogja megtartani. Ilyen magas színvonalu és változatos műsor mellett a legszebb siker előre biztosítva van. Az ünnepély tiszta jövedelmének felét a Népszövetség, a Kath. Nővédő Egyesület anya- és eszemésvédelmi intézete, ezen egy áldásosan, csendben, önzetlenül, de annál igazabb és értékesebb sikerrel működő intézmény javára adja.

Az ünnepély a Kath. Kör Szent László-termében lesz a részletes műsora a következők:

1. Angelus Domini . . . . . Eneklük az az Immaculata intézet növendékei.
2. Szabolcska Mihály: „Legenda a csatáról” Szavalja: Polgár Mariska.
3. „Egy gyertyacsopp a karácsonyfáról.” Ünnepi beszéd, tartja Pálffy Béla.
4. Megszületett Jézus!

Karácsonyi pásztorjáték, 3 felvonásban 1 előjátékkal.

Személyek:

Szűz Mária . . . . . Lázár Mariska
Szent József . . . . . Kleisl Paula
Szent Anna . . . . . Gubás Agapia
Klefa . . . . . Rattinger Kató
Gábor arkangyal . . . . . Kovács Gizsi
Eva . . . . . Virág Rózi
Egy pásztor . . . . . Barcsay Etelka

Angyalok, pásztorok.

Az ünnepély pontosan délután 5 órakor kezdődik.

Tekintettel a rendkívüli érdeklődésre, a Népszövetség igazgatósága ez alkalommal kivételesen az állóhelyekre is jegyeket ad ki. Belépti díj sem az ülő, sem az álló helyekre megszabva nincs, de tetszés szerinti önkéntes adományok köszönettel fogadhatók; a tiszta jövedelem fele a Kath. Nővédő Egyesület anya és eszemésvédelmi intézete javára fordítatik, adományával tehát ezt a nemes célt szolgálja. A már előre kiváltott jegyek az illetők számára fenntartatnak; azok, a kik fenntartott jegyet nem váltottak, szíveskedjenek tetszés szerinti

adomány ellenében a pénztárnál a sorrendben következő jegyeket átvenni és pontosan a jegyen feltüntetett helyet elfoglalni, nehogy zavar álljon elő az elhelyezkedésnél. A műsor egyes számai alatt a terem ajtaja zárva lesz; a nagyterem d. u. egynegyed ötkor nyitják ki. A csoportvezetők szíveskedjenek d. u. 4 órakor a rendezőség megalkotása végett a Kath. Körben minál számokban megjelenni.

* Balás Elemér dr. felolvasása.

A törvényszék elnöke, aki jelenleg két heti szabadságon van, január hó 14 én tartja meg azt a felolvasást, amelyet a Budapesti Ügyvédi Kör felkérésére megígért. E felolvasásnak tárgya a gyorsított eljárásról szóló törvény alkalmazása körül felmerült tapasztalatok.

* Biharvármegye közgyűlése.

Biharvármegye törvényhatósága ma délelőtt 9 órakor tartja közgyűlését. A megyegyűlésre már tegnap sokan érkeztek meg a vidéki törvényhatósági bizottsági tagok közül s azért a közgyűlés imponánsnak ígérkezik. Az érdeklődés központjában a tenkei főszolgabíró megválasztása van, melyre dr. Poynár Ernő és Darabanth Endre th. főszolgabírák pályáztak. A megválasztással megüresedő állások betöltése is fel van véve a közgyűlés tárgyai közé.

* Jelen eredményű szigorlat.

Amint értesülünk Kajaba László, nagyváradi negyedéves papnövendék, aki tanulmányait a budapesti kir. magyar tudományegyetemen végzi, a mai napon a biblikus tudományokból és a keleti nyelvekből teljesen tette le a hittudori szigorlatot.

* A Kath. Kör vetítő estélye.

Hindenburg legfényesebb haditetteinek színhelyéről, Kurlandról tartott nagyérdéki előadást Schriffert Béla püspöki szertartó a Kath. Kör tegnapi vetítő estélyén. Pompás vetített képekben mutatta be ezt a harcot, ahol az északi kolosszus először törött meg. Az érdekes előadást nagy közönség hallgatta végig s az előadás vége tápsokban köszönte meg az élvezetes előadást.

* Szerencsétlenség a nyomdában.

Tegnap reggel a „Nagyvárad” napilap nyomdájában az egyik gyorsajtó gépnél súlyos szerencsétlenség történt. Kuczik Ferenc gépésztanonc fél 9 kor munkába állott és teljesen egyedül foglalkozott a gépnél. Egy negyedórával később észrevette, hogy a gépből kijáró formán valami szennét darab van. Kezével odanyúlt, hogy eltávolítsa. Azonban a szemét éppen a tulsó oldalra lévén, a forma felé hajolt és a karját kinyújtotta. Kuczik ekközben vagy elvesztette az egyensúlyát, vagy eleszszott és ráesett a formára a karjával. Így történt, hogy karja a heger alá került egész a könyökéig és súlyosan összezsuzódott. A matók beszállították a közórházba, ahol ápolás alá vették. A helyszínen megjelent Kolor-tári János rendőrfogalmazó, Dienez István detektív és Orosz János rendőrségi irnok, akik helyszíni vizsgálatot tartottak s jegyzőkönyvet vettek fel az esetről. Kuczik Ferenc állapota súlyos, de nem életveszélyes.

* Hajdu Hugó házassága.

Csillag gyógyszerár közbeesülésben álló vezetője, Hajdu Hugó gyógyszerész eljegyezte a bájos Wechsler Lillikét.

* **Az Urleányok Mária-kongregációja** ma délután a katolikus népszövetség ünnepélye miatt nem öt, hanem három órákor tartja gyűlését a Szent László-menedékházban.

* **A Magyarországi Pénzüntézek Országos Szövetsége** Nagyváradon tartott gyűléséről hozott közleményükből, tévedés folytán maradt ki az, hogy a moratórium követelésében nem fontosították végrehajtások ügyében javaslatot készítő bizottság kiküldetését, dr. Rész Mór ügyvéd proferálta és, hogy ezen bizottság elnökévé is dr. Rész Mór választott meg.

* **A kis fedrászleány öngyilkossága.** Tegnap megirtuk, hogy Cseplik Eszti fedrásztanuló öngyilkossági kísérletet követett el. Amint utólag értesülünk, Cseplik Eszti Székelyudvarhelyről meszkölt, itt Zsigovén János fedrászmesternél volt alkalmazásban, azonban már egy héttel ezelőtt kilépett onnan. Éppen azért akart öngyilkos lenni, mivel édesanyjával együtt hely és foglalkozás nélkül állott. Állapota javult.

* **Kutyából nem lesz szofonna, de szappan lesz.** Egy jóízű bihari földes ur tanyáján kiűtött a sertésvész és az aranyánál drágább állatok egymás után multak ki az árnyékvilágból. Okos gazda a kárból is hasznot húz s a remek kaiserleisokból, s a finom karmanádjából hadi-szappan készült. A jó zsircszóda szappanlé pedig nem Hencidától—Bencidáig ugyan, de a tanya egyik szététől a másikig folydogált. A tanyabéli kutyák, amelyek szintén sínylik a háborus inséget, vig lakomát csaptak és mohón főlhabzolták a finom zsiros levest. De hajh minden jóllakásnak meg kell adni az árát. Ez a közmondás még a kutyákra is áll, amelyek szegények az életükkel fizették meg a pompás vacsorát. Masnap 20 szegény kutya hulláját teregették ki a dércsipe füre az orosz hadifoglyok. A földes urat azonban még ennyi pusztulás láttára sem hagyta el jó humora. Kiadta a parncsot, hogy most már a kutyákat is ki kell főzni — szappannak. A szappan főzés most már megtakarítással is járt, mert nem kellett a masszába zsiros szóda. Így lett a bihari kutyákból szappan, ha már szalonna nem lehet belőlük.

* **Koronázási emlékek jelvények.** A magyar nemzet örömapja a koronázás alkalmából művészi kivitelű, finom porcelánzománccal készült koronázási jelvényt bocsát ki a Hadsegélyező Hivatal a nagy nap emlékére és egyúttal az elesett hősök özvegyei és árvái alapjának szolgálatában. A jelvény Ő felsége monogramja mellett a koronázás gondolatait szimbolizálja egy darab ára 1 korona. Kapható a Hadsegélyező Hivatalnál (Budapest V. Akadémia utca 17) és nagyobb kereskedő cégeknél, a vidéken is.

* **A fürdőkádak rézből készült víztartóinak összeírása.** A használatra felszerelt, valamint a fel nem szerelt szén- és fatűzelésű fürdőkályhák rézből készült víztartó hengereinek hadicélokra való igénybevétele tárgyában a rendőrség a következő hirdetményt adta ki: Tudomására hozzuk a város közönségének, hogy a honvédelmi miniszter ur 24691. el. 20—b. 1916. szeptember 12. rendeletével a használatra felszerelt és fel nem szerelt szén- vagy fatűzelésű fürdőkályhák tisztaságát és fémszerűségét mázolt, avagy zománcozott rézből készült víztartó hengereit hadicélokra igénybevettnek jelenti ki. Az igénybevétel kiterjed a magánosok, gyárosok s kereskedők birtokában levő, ugyanintén azokra a fürdőkályha hengerekre is, amelyek más számára üdiztetnek. Az összeírást a napokban kiküldendő rendőrtisztvisel-

lők fogják eszközölni, de már most figyelemztetjük a közönséget, hogy a hatósági kiküldöttnék az ellenőrzéshez szükséges adatokat rendelkezésükre bocsátani tartoznak s mennyiben ezt nem tennék, avagy a fent jelzett víztartókat elidegenítésként, feldolgozatlanul vagy be nem szállítottak, kihágásukon két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújthatók. Nagyvárad, 1916. december 19. én. **Rendőrkapitányi Hivatal.**

Az **EMKE** kávéházban ma és a következő napokon Budapestre Farkas Aladár híres cigányprimás — ki eddig a budapesti Ritzben játszott — teljes zenekarával hangversenyez.

* **Polcsokairtó HOKIN** biztos szer-
Ára 1 korona 80 fillér. Kapható kiskörmög
Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi utca 7/B.

* **Megfagyott szétől kivörösödött arc, orr, kéz ápolására** és fehéritésére gyors és biztos hatású a **Harmatlej-crème** és hozzávaló szappan. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi utca 7/B. Telefon 18—02.

* **Gyönyörű rózsás arc** a nő legszebb díszje. Az első ránc a szép asszony első igazi bánata. Adjunk tehát neki módot hogy eltüntethesse. Elég ha a megbecsülhetetlen **Y-PO** crémet és szappant használja melytől a bőr visszanyeri ruganyosságát eltünteti a ráncokat, szeplőket, mitesereket, májfoltokat, pattanásokat és bőr vörösséget. Kapható: Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi utca 7/B. Rimanóczy-palota.

* **Eladó egy finom sötétbarna marmota** szőrmétől készült muff. Szaniszló-utca 29. szám.

Egy ór, ki házi dolgokban is jár, a „Fekete Sas” patotában felvétetik. Jelentkezhetni ugyanott a 24 számú irodában.

IRODALOM

Ukránia.

Lengyelország felszabadítása aktuálisá tette a kérdést, hogy hát az orosz iga alatt szenvedő többi elnyomott nemzettel mi történik? Lesz-e annyi erejük a központi hatalmaknak, hogy a lengyelen kívül a többi elnyomott oroszországi népet is felszabadítsák?

A lengyelen kívül az elnyomott népek közül kétségtelenül legnagyobb az ukránjai, mászóval rutén vagy kisorosz, mely 30 millió lélekszámmal és rendkívül gazdag, értékes területtel arra volna hivatva, hogy Európa egyik legvirágzóbb államát alkossa. Ért a népet az orosz hatalom egyszerűen elnyeli s a világgal azt akarja elhitetni, hogy az ukránjai nyelv a nagyoroszhoz csak egy tájszólás, a nép maga az oroszhoz tartozik s így állami életre hivatva nincs.

Az ukránia folyóirat azt ólosza, hogy ezekről a tendenciózus orosz hazugságokról a leplet leránta és a kisorosz, vagy a hogyan a folyóirat ezt a nemzetet a nagyorostól való még élesebb megkülönböztetés végett nevezeteln akarja: az ukrán nemzet önálló jellegét minden kímáttassa és előkészítse a közvéleményt az önálló ukrán nemzet és állam visszaállítására. A folyóirat e terezen valóban igen szép és eredményes munkát végez, egész sorát jelentetvén meg az ukrán nemzetre, annak történetére, irodalmára stb. vonatkozó cikkeknek. A most megjelent 17—18. kötetű füzet tartalma a következő:

Frankó Zempléni: A költők (Kaminyári). Podhradszky György: Magyar ukrán történelmi kapcsolatok. Dr. Rudniak István: Ukránia politikai geographiája. Pap Domo-

kos: Podóliai képek. Neufeld Béla: Ukrania gazdasági és nemzetiségi vonatkozásaiban. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I. Lógodi u. 5. Előfizetési ár egész évre 16 korona.

A **„Vasárnapi Ujság”** december 17-iki száma kiválóan érdekes közlemény: ad: eddig teljesen ismeretlen képeket IV. Károly királyunk gyermekkoráról, a melyeken nevelőivel és tanítóival együtt különböző érdekes képekben látható. Van köztük a király saját amateur főlvétele is magyar tárgyól egy debreceni ötösfogatról. A többi képek József főhercegre, Bukarestre, Lloyd Georgerre, az oláhországi hadjáratra vonatkoznak. Szépirodalmi olvasmányok: Szöllösi Zsigmond és Pontoppidan regénye, Szigmacsárca-cikk, cikk József főhercegről és Lloyd Georgeról stb. Egyéb közlemények: Bér Dzsó rajzai s a rendes heti rovatok: A háboru napjai. Irodalom és művészet. Halálhírek. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negy évre öt korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem-utca 4. sz.)

Uj idők. Az e heti számban Biró Lajos folytatja Don Juan halála című regényét. Krúdy Gyula novellát írt Lenke lengyelemléke, Lázár István a Sün címmel. Cikk foglalkozik a Forency kiállításal. Ludwig Emil a Séták a nagyvilágban című rovatban ad leírást. Köszönlányi Dzsó, Feleky Sándor, Lőrinczy György versei, a Pillanat főlvételek rovat, cikk a cigarettázó ról és egyéb apróbb cikkek egészítik még ki a lap szövegét, míg a fotográfikák a hater egy egy érdekes pillanatot örökít meg.

Vas és rézágak

afrikai és lószőrmatracok, amerikai és sodrony-ágybetétek: összehajtos ágyak eredeti gyári áron kaphatók

Tátray Sándor

r-t-nál Körös-utca 11.

Telefon szám: 558.

ZENE és MŰVÉSZET.

Százezrek zenéje. Szinte emelkedés merész és nagyarányu zenei folyóirat indul meg ezzel a címmel december havában. A fővárosi orfeumok és kabarék legdivatosabb műsordarabjai, a legújabb magyar népdalok, csupa eddig meg nem jelent zeneújdomság fogja gyönyörködtetni a divatos zene barátait abban a havonta kétszer megjelenő folyóiratban, mely „Százezrek zenéje” címmel hallatlanul olcsó áron kerül a közönség elé. Egy-egy szám ára 60 fillér lesz és a folyóirat vevői ezért a csekélyért legalább 4—6 olyan kötetet kapnak, melyeknek darabja eddig 2 koronába került. 1 y 10—12 korona értékű kotta hatvan fillérért szereshető meg. A kották ugyanakkor jelennek meg a Százezrek zenéje oldalon, amikor az illető dalok a fővárosban, Bécsben, vagy Berlinben műsorra kerülnek. A folyóirat rendes kottaalakban, finom papírral, rendkívül izlőses kiállításban jelenik meg.

Elfizetési ára negyedévre 3 kor. 50 fillér.
— A folyóirat címe: Színházak zenéje kiadóhivatala, Budapest, VI., Nagymező utca 37. szám.

SZERKESZTŐI PÓSTÁJA:

Cs. F. Arad. Érdeklődő soraira készséggel közöljük, hogy a Hitterjesztés Lapjainak dr. Géczy József theologiai tanár a szerkesztője. A folyóirat tartalmának változatosságáról könnyen meggyőződhet, ha mutatószámot kér. Bizonyos dolog, hogy hitbuzgalmi folyóiratunk egyik legjelesebbje ez, melynek érdekes leírásai, alapos ismertetései mindvégig tudományosak és igazak s így bárkinék igényét a legteljesebb mértékben kielégíti. Elbeszéléseket, igaz, nem közöl, de ez céltalan is. A pogányok között működő hírhirdetők levelei, melyek mindenkor telve vannak érdekesítő epizódokkal s elevenen megírt történetekkel, teljesen feleslegessé teszik azt. Ha óhajtja, küldetünk mi címre mutatószámot.

Cs. L. Köszönjük. Kérjük a folytatást is, mert csak akkor kezdhetjük meg a közlést, ha az egész együtt lesz. Karácsonyi számunkban sajnálatunkra nemcsak torjedelme, hanem a miatt sem jöhetne, mert ebben a számban csak befejezett dolgozatokat közölhetünk. Boldog ünnepeket — és mielőbbi visszatérést!

SZÍNHÁZ.

Heti műsori

Szerda: Csokoládé katonája.
Csütörtök: Kis gróf. (Billar Irén bucsuja.)
Péntek: Ember tragédiája.
Szombat délután: Legénycsevegés.
Szombat este: Ember tragédiája.
Vasárnap délután: Gésák.
Vasárnap este: Szünet.

Hétfő délután: Nivtelen asszony.
Hétfő este: Három a kislány.
Kedd délután: Katonadolog.
Kedd este: Mágna Miska.

Dal a pinyókéről. A Csokoládé katonában egy bajos, kedves kuplé kerül bemutatásra „Dal a pinyókéről” címmel. A sikerült dalocska szövegét Zsoldos Andor írta, zenéjét Várady Aladár szerezte.

Uj kuplék a Csokoládé katonában. A Csokoládé katonája e héten ma este kerül színre utoljára. Ez alkalommal Rákosi és Szilgeti új aktuális kuplékat énekelnek.

Kis gróf. Hírül adtuk már, hogy Billar Irén, a szatárulát fiatal primadonnája férjhez megy és bucsút mond a nagyváradi színháznak. Ebből az alkalomból a hét esztendő óta bucsuzik Billar Irén a nagyváradi közönségtől és a Kis grófból lép fel.

Az ember tragédiája a hét pán tekjén és szombattán kerül színre. Az előadások iránt a közönség körében a legelőkelőbb érdeklődés nyilvánul, amelyet kétségtelezül csak fokozni fog annak a híre, hogy Billar Ákos — Ádánya és Tóth Elek Luciferje mellett új lesz Éva szerepében Gazdy Aranka, aki ez alkalommal először játsza a nagyváradi közönség előtt ezt a nagyszabású szerepet.

A Farsang bemutatója. Közvetlen a karácsonyi ünnepek után — szerdán — nagyszabású bemutatója lesz a Szilgeti-színház: Molnár Ferenc a Farsang című vígjátékának a premiereje, amelyre a legnagyobb apparátussal készül a társulat. A Farsang iránt a közönség körében feltétlenül megnyilatkozó tömeges érdeklődésre tekintettel, a színház üzemeltetői akként intézkedik, hogy a Farsang egymást követő három előadására a jegyek előzetesen már Karácsony másnapján kaphaták legyanak a színházi pénztárnál!

APOLLÓ
mozgó-
színház

Szerdán
A tavasz ébredése
szerelemi játék 4 felv.

Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünneppalapon 8 órákor és hétköznapokon 5-kor.

VIGADÓ
mozgó-
színház

Szerdán
Az igazi férfi
dráma 3 felv.

Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünneppalapon 8 órákor és hétköznapokon 5-kor.

URANIA
mozgó-
színház

Szerdán
Leonyel vér
dráma 3 felv.

Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünneppalapon 8 órákor és hétköznapokon 5-kor.

NYILTTÉR.

Karácsonyi vásár

Heti árjegyzék:

- China ezüst kenyér kosár . . . 4 K
- China ezüst cukor tartó . . . 4 K
- China ezüst vaj tartó . . . 4 K
- China ezüst cukor kosár . . . 4 K
- China ezüst dohányozó készlet . . . 4 K
- Vizes készlet 6 személyre . . . 4 K
- Boros készlet 6 személyre . . . 4 K
- Likőrös készlet 6 személyre . . . 4 K
- Sörös készlet 6 személyre . . . 4 K
- Tészta készlet 6 személyre . . . 4 K
- Befőttés készlet 6 személyre . . . 4 K
- Teás készlet aranyozással 6 személyre . . . 12 K
- Kávés készlet aranyozással 6 személyre . . . 12 K
- Mocsa készlet aranyozással 6 személyre . . . 12 K
- Mosdó készlet fayence . . . 10 K
- Fűszer készlet állványval . . . 10 K
- Cigaretta ezüst készlet . . . 10 K
- Ebédli készlet aranyozással 6 személyre . . . 24 K

Evőeszközök, kávéházi felszerelések, vendéglői felszerelések
Répkerepezés, ablak üvegezés
gyorsan, előnyös árban készül.

KOMLÓS TESTVÉREK

üveg nagykereskedés

Zöldfa-u. 13. Telefonszám 372.

Főszerkesztő: **Dr. KRÜGER ALADÁR**
Felelős szerkesztő: **Dr. PAPP KÁROLY**

Nagy karácsonyi vásár!

a „PARK” nagyáruházban

Dizsműáru osztály! (Rákóczi-ut 5.) Leszállított árak!

Elegáns kiegészítők: Legujabb divat. K. 5-, 6-, 8-, 10-, 16-, 24-, 30-.

Gyöngy kiegészítők: K. 4-, 6-, 10-, 15-.

Férfi és női pénztárcák K. 2-, 3-, 5-, 8-, 12-.

Férfi és női solingeni acél zsebkések:

kor. 1-, 1.50, 2.50, 3-, 4.50, 6-, 8-, 10-.

Továbbá állandó raktár: Patent gyufatartókban, öngyújtók, villamos zseblámpák s minden a szakmába vágó cikkekben. Nagy kefevásár: Ruhák, haj és fogkefék leszállított árakban. Piperezappan nagy választékban.

Játékáru osztály!

Női, flor és műselyem harisnya párja Kor. 3.10, 3.40, 3.90, 4.50, 5-.

Nagy téli köntösárú vásár! Leszállított árakban.

Játékáru vásár f. hó 20-án veszi kezdetét.

Zsebkendőkben leszállított árak.

Mezőgazdáknak saját gazdasági szükségletükre szolgáló köles hántolását a Hadi Termény-Részvénytársaság feltételei szerint elvállaljuk.

Moskovits Adolf és Fiai
„Adria“ R. T. Nagyváradon.

ad. 18275—1916. sz.

Hirdetmény.

A cs. és kir. katonai kincstárnak a nagyvárad katonai járványtérkép kórház oéjaira Kovácsik János és Schmitsch János nagyvárad lakosok ingatlanaira vonatkozólag folyamatba tett kiegészítési ügyében a magyar királyi kereskedelemügyi miniszter urnak 57354—I. B. 1916. sz. határozata folytán az 1881. évi XLI. t. c. 33. § a alapján a kiküldött közigazgatási bizottság a folyó évi december hó 5-én tartott ülésének ad. 666—1916. kb. számú határozatának folyománya képen közhírré teszem, hogy a bizottság nevezett ingatlan tulajdonosok ingatlanaira vonatkozó kiegészítési tárgyalást 1917. évi február hó 1. ső napjának délelőtti 9 órájára a városháza bizottsági termében tűzte ki.

Erről az érdekelteket értesitem azzal, hogy nevezett jelenleg hadiszolgálatot teljesítő ingatlan tulajdonosok érdekeinek védelmére az 1881. évi t. c. 37. § a alapján dr. Bige Géza nagyvárad ügyvédet nevezte ki a bizottság, ki a fenti tárgyalásra megidézett a kinek jogában áll a kiegészítési tervrajzot és összeírást a városháza közig. irodájában folyó évi d. c. hó 20. ártól kezdődőleg az azt követő 15 nap alatt megtekinteni a amennyiben nem jelenne meg a tárgyaláson, az idézett t. c. 36. § a szerint — ha más teleknyvi érdekeit kifogást nem emelne — a kiegészítési ár és a felajánlott ár az ingatlan tulajdonosok részéről elfogadottnak és megállapítottak for tekintetűi.

Nagyvárad, 1916. évi dec. 15.

Rimler Károly s. k.
polgármester.

Harisnya, tricó, keztyű.

Svetterek, kabátok, lélekmelegítő, gyermek kötött ruházatott, valamint az összes kötöttáru cikkek, legelőnyösebb árakban beszerezhetők, az általánosan elismert szolid és jó áruból hirneves

Hungária Harisnyaáruház
a Sas Passage főbejáratánál.

Kéretik cégünket összenemléveszteni

Nagy karácsonyi vásár!

a „HÓFEHÉRKE“ harisnyaáruházban Szent László-tér.

Mélyen leszállított árak!

Occasió gypju női kabátokban: Sárika K 36— Olga K 45— Erzsi K 60—

Női selyem kabát nagy schláger. Böske K 100— minden színben. „Béla“ gypju gyermek sweater leszállított ár:

Szám	1	2	3	4	5	6
Kor.	9—	11—	13—	15—	17—	19—

Lélekmelegítő: Kor. 5—, 6—, 8—, 10—.

Női harisnya flor, musselin és selyem Kor. 3—, 3.50, 4—, 5—, 6—, Férfi harisnya flor és pamut: Kor. 1—, 1.50, 1.80, 2.70, 3.50, 5—.

Nagy occasió zsebkendőkben:

Ia. Női pamut zsebkendő 6—, 8—, 10— kor.
Ia. Női cérna zsebkendő 11—, 13—, 16— kor.

schlager! Himzett zsebkendő tucatja K 10— schlager!

Nagy választék keztyűkben, esavargamesnikben, gypju ing és nadrág sít. kötöttáru cikkekben. Leszállított árak csak néhány napig.

Belépési felhívás.

Az Általános Takarékszövetkezet, mely az Általános Takarékpénztár kebelében működik, (Nagyvárad, Bémer tér 2.) 1917. jan. 1-én nyitja meg

XV. évtársulatát.

A belépés tetszés szerinti számu törzsbetét jegyzésével történik, melynek mind egyike után hetenkint 20 fillér fizetendő. Az új évtársulat 3 éven át, vagyis 156 hétig tart, aminek eltelte után a tagok az általuk megtakarított tőkét az elért haszonban való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet tagjainak váltóra vagy kötelezvényre kölcsönök folyóit s a folyósított kölcsönök a heti befizetésekkel három év alatt törlesztendő le. A befizetések vasárnap és ünnepnap kivételével mindennap délelőtti 9—12 óráig, délután 3—5 óráig történnek.

Vidéki tagok részére postatakarékpénztári lapokat küldünk, melyekkel befizetéseiket postamentesen eszközölhetik.

Az új évtársulat működését január 1-én megkezdő, azért felkértem a belépni szándékozók a mielőbbi jelentkezésre.

Nagyvárad, 1915 december 16,

Általános Takarékszövetkezet.

Beraktározás.

Beraktározási helyiségünkben ugy kisebb, mint nagyobb terjedelmű tárgyak szobabutorok fülkékben beraktározásra elfogadtatnak. Termények beraktározására való száraz pinceszék, továbbá boros-pincék, istállók és kocsiszinek állanak rendelkezésre. A beraktározott tárgyakat tűz és betörés ellen biztosítjuk.

Beraktározási ár hetenként és négyzetméterenként 1 korona.

Fekete Sas és Zöldfa Rész.-Társ.
Beraktározási osztálya.

Iroda: Sas-passage, 24. sz. lépcső. Telefon 1400.

Szent László-nyomda, részvénytársaság Nagyvárad.

IZSÁK LIDIA elsőrendű művészalona

Nagyvárad,

Park-szálloda

Nagy Sándor-u. 1.

telephelyben.

Fűzőket a legelső dívat szerint 2 óra alatt elkészítünk, kézz fűzőkben egyenes tartók, melltartók és haskötőkben nagy választék. Fűzőket választás végett vidékre is küldünk, tisztításokat és javításokat pontosan elkészítünk. Szígligeti színház művésznőinek egyedüli szállítója.

Karácsonyi ajándéka megrendelésre babafűzőket készítek.

Telefon: 11—53.

Kiadó. Arany János-utca 7. sz. házban egyedülálló 4 szobás modern lakás fürdőszoba s egyéb mellékhelyiségekkel 1917 május 1-re. Értekezni a Polgári Takarékpénztárnál. Kossuth-utca.

Az Erzsébetligeten lévő
4 uj földszintes
házban két és három
szobás lakások kiadók.
(Püspöki residenciamellett.)

Értekezni lehet a 3. épületben lakó ház mesternél, vagy Incze irodában Bémer-tér 3.